

E. Saarinen ja pinnallisuuden sietämätön raskaus

Esa Saarinen on mainio mies, joka ostaa vaimolleen ruusuja, hymyilee valokuvissa, kirjoittaa kirjoja ja tekee kaikkea muuta mukavaa. Mutta yksi tärkeä ominaisuus häneltä puuttuu, nimittäin huumorintaju.

Melkein kaikki muu hyvä hänellä jo onkin: hän on moderni, urbaani, kosmopoliittinen, luova, älykäs ja “henkeäsalpaavan häikäisevä”. Mutta tähän maailmaan hän suhtautuu vielä vivahteettoman tosikon tavoin, kuin debiili kevääseen.

Filosofian historian ensimmäisiä todella suuria humoristeja olivat Herakleitos, Sokrates ja ennen muuta arkkikyynikko Diogenes. Oikeastaan me voimmekin määritellä Peter Slojterdijkin tavoin huumorin olemukseksi kyynisyyden, sen ettei ota tätä maailmaa aivan todesta. Kyynikossa on aina ripaus buddhalaista tai taolaista. Hän voi hymyillä maailmalle, koska se ei pidä sitä (ei edes puutarhanhoitoa) niin tärkeänä — se on kenties vain pelkkää harhaa.

Kyynikko voi toki olla myös platonisti, joka naureskelee varjojen leikille luolassa tietäen, että tosiolewa on toisaalla. Kristittykin voi hymyillä taivaallisesti tämän murheenlaakson monille kommelluksille. Hänellehän kosmos soittaa sfääreillään autuaitten jenkkaa: “elo ihmisen huolineen, murheineen / se on vain väliaikainen”.

Saarinen on omien sanojensa mukaan “äärimmäisen pinnallinen”. Minä luulen, että tämä pinnallisuus on tehnyt hänestä niin raskasmielisen. Juuri siksi kirjansakin ovat suurimmalta osin sydäntäsärkevää — ja hieman pitkäveteistä — ruikutusta mitä

yhdentekevimpien asioiden johdosta. Miten usein hän suistuu-kaan epätoivon syövereihin vain siksi, ettei Helsingin Sanomien kulttuurisivuilla olla omistettu tarpeeksi tilaa jollekin sellaiselle ilmiölle, jota hän sattuu pitämään “henkeäsalpaavan häikäisevänä”. Kun sitten kulttuuriministeriksi valittiin aikoinaan pelkkä kotkalainen sairaanhoitaja, oli Saarinen kai vähällä menettää järkensä. Puhumattakaan nyt siitä kauheudesta, että Ihmisen ääni -sarjassa ilmestyi “turhia kirjoja”...

Murheensa kullakin.

Pieni näyte hänen proosastaan: “Mikään ei ole niin uutta, mikään ei ole niin ainutlaatuista, mikään välähdys ei ole niin silmiinpistävää etteikö kyynikko sitä pystyisi sivuuttamaan. Rocksukupolven esiinnoisuus, naisnäkökulma, feminismi, kokemusjanoinen uussubjektiiivisuus; Punkakatemia, Arto Melleri, Ryhmäteatteri, Jussi Parviainen, Anneli Pääkkönen, Dan Steinbock. Aina on mahdollista katsoa toisaalle, kun jotain uutta lähestyy.” Saman teoksensa samalla sivulla hän mainitsee vielä kymmenen muuta toinen toistaan loisteliaampaa kirjaa, joita ehkä “missään maassa ilmestyy kuin kerran parissa vuosikymmenessä”.

Saarisen mukaan suomalainen on kuin lehmä, joka vain haukkaisee tämän kaiken erinomaisuuden sisäänsä heinänsä seassa, rouskuttaa murskaksi, märehtii ja paskantaa taakseen. Tämä on kai tarkoitettu halventavaksi luonnehdinnaksi.

Omasta puolestani voin vain toivoa, että meistä todellakin tulisi lehmän kaltaisia otuksia. On helppo ymmärtää, miksi viisaat intialaiset pitivät näitä eläimiä pyhinä. Henkiihän lehmän koko olemus taivaallista rauhaa.

Toivon, että myös E. Saarisella olisi joskus aikaa katsella kaikessa rauhassa märehtivän nautaeläimen suuriin, kosteisiin ja kauniisiin silmiin. Niissä voi nähdä pienen, hymyilevän buddhan.

Heikki Mäki-Kulmala